

Motion till riksdagen

1989/90:Ub7

av Margit Gennser (m)

med anledning av prop. 1989/90:41 om
kommunalt huvudmannaskap för lärare,
skolledare, biträdande skolledare och
syofunktionärer

Förhållandena i den svenska skolan har på många sätt utvecklats negativt under de senaste decennierna.

Problemen grundades redan på 50- och 60-talen. Snabb omstrukturering inom själva skolväsendet, men också koncentrationsprocesser inom näringslivet, 60-talets miljonprogram på bostadssidan m. m. skapade betydande sociala omställningsproblem, som i hög grad kom att påverka skolans verksamhet.

Den politiska majoritetens inställning till vad som i grunden är skolans huvuduppgifter förändrades på ett omvälvande sätt. Inhämtande av kunskaper och färdigheter fick mindre plats i skolan till förmån för vagt definierade mål som kritiskt tänkande, information om samhället, social utveckling, attitydpåverkan etc.

Detta återspeglar sig i de förändringar som gjordes i skolans läroplaner och som också krävde förhållandevis genomgripande omskolning av lärarna.

Förändringarna uppfattades ofta som "diktat" uppifrån och lärarna upplevde att lärarrollen alltmer förlorade i status.

Den fortgående försämringen av reallönen särskilt för lektorer och adjunkter skapade också under lång tid ett tilltagande missnöje.

Det dubbla huvudmannaskapet där kommunerna är huvudmän för skolan samtidigt som lönerna är statligt reglerade skapade givetvis också problem av olika slag. Det har medfört en omfattande byråkrati när det gäller turordning och omplacering m. m. och har i sin tur resulterat i alltför snabbt växande administration. Det dubbla huvudmannaskapet har också fått effekter på huvudmannens fördelning av resurserna inom skolan.

Regering och riksdag har alltför ofta fattat beslut om kostnadskrävande skolreformer, förändringar som kommunerna ofta har fått finansiera. Kommunerna har därför upplevt skolans kostnader som opåverkbara. Samtidigt har det dubbla huvudmannaskapet fjärrmat lärarpersonalen från den övriga kommunala verksamheten. Kommunernas arbetsgivaransvar för lärarpersonalen har därför dessvärre urholkats.

När regeringen därför i prop. 1989/90:41 lägger fram förslag om kommunaliseringen av skolan borde detta uppfattas som ett steg i rätt riktning.

Dessvärre har inte de för skolan ytterst ansvariga, nämligen regeringen, insett att en kommunalisering av skolan utgör en mycket stor förändring som

måste genomföras med stor varsamhet för att inte äventyra en god framtida utveckling av vårt skolväsende.

Som framhölls ovan har de politiskt styrda förändringarna av skolan skapat betydande misstro hos lärarna. Denna har bland annat skärpts genom att staten som arbetsgivare alltför ofta spelat ut olika lärarkategorier mot varandra. Nedvärderingen av kunskaper som senast visat sig i utformningen av den nya lärarutbildningen för grundskolan har givetvis negativt påverkat den högre utbildade lärarpersonalens syn på arbetsgivarna, i princip staten och kommunerna.

När arbetsgiversidan – i praktiken statens arbetsgivarverk och Kommunförbundets förhandlingsdelegation – i årets avtalsförhandling dels krävde kommunalisering som är en utomordentligt kontroversiell fråga, dels tog upp långtgående krav gällande arbetstidens förläggning och vidareutbildning under sommarloven samtidigt som löneprofilen utformades till förmån för de lärargrupper som har kortare utbildning omintetgjordes för många år framåt förutsättningarna för en god övergång till kommunalt huvudmannaskap för skolan.

I motion 1988/89 Ub249 anförde motionärerna följande angående skolans situation och kommunalt huvudmannaskap:

”Det är olyckligt om dagens skoldebatt inte vidgas till att också gälla huvudmannaskapet och de krav som måste ställa på skolans arbetsgivarfunktion. Löneläge och löneutveckling, fortbildning, utvärdering av resultat och förändringar, förändringstakt, arbetsmiljö m. m. måste hanteras rationellt och realistiskt i nära samband med den konkreta verksamheten. Problemen är stora och svåra. Det nuvarande systemets ohanterliga konstruktion gör det inte lättare, inte minst på grund av år av försyndelser. Den statliga regleringen av lärarlöner måste nu ifrågasättas samtidigt som lärarnas krav på skolledning och arbetsgivaransvar måste preciseras. Inte minst måste lärarna erhålla en tillfredsställande garanti på objektiv hantering av utnämningar och befordran. Att detta är nödvändigt hänger samman med att skolan alltför mycket fjärmats från sin ursprungliga uppgift att förmedla kunskaper och färdigheter och i stället ofta använts som ett redskap i ett politiskt förändringsarbete.”

Dessvärre har de ansvariga inom regering och på arbetsgiversidan inte iakttagit den omsorg om all personal som måste ske i samband med en förändring av förhållanden som gällt under lång tid. I stället har man på ett oförståeligt sätt agerat som om man ville skapa nya konflikter och öka misstron mellan olika lärargrupper och de högre utbildade lärarna och arbetsgivarna.

Den långsiktiga strävan måste vara att förändra det dubbla huvudmannaskapet, men med hänsyn till den klumpiga handläggning som arbetsgivarparten och regeringen gjort sig skyldig till måste frågan få vila sannolikt under förhållandevis lång tid. Att under nuvarande förhållanden genomföra kommunaliseringen skulle med stor säkerhet skapa mycket negativa arbetsförhållanden under lång tid framöver.

Hemställan

Mot. 1989/90

Med hänvisning till vad som ovan anförts yrkar jag
att riksdagen avslår proposition 1989/90:41.

Ub7

Stockholm den 15 november 1989

Margit Gennser (m)